

Hoitoonpääsy erikoissairanhoidossa 31.8.2015

Päälöydökset

- Lähes 114 000 potilasta odotti hoitoonpääsyä sairaanhoitopiirien sairaaloihin elokuun 2015 lopussa.
- Yli puoli vuotta hoitoa odottaneiden määrä sairaanhoitopiireissä on noussut kesän aikana yli tuhannella.
- Nopeimmin hoitoon pääsi Kymenlaakson ja Satakunnan sairaanhoitopiireissä.
- Hoidon tarpeen arviointia tulkitaan sairaanhoitopiireissä eri tavoilla.

Sairaaloissa yli puoli vuotta hoitoa odottaneiden määrä on noussut

Elokuun 2015 lopussa vajaa 114 000 potilasta odotti hoitoonpääsyä sairaanhoitopiirien sairaaloihin resurssisyistä. Lukumäärä kuvastaa kiireettömän hoidon kysyntää alueilla. Heistä noin 1 800 (1,6 %) oli odottanut hoitoonpääsyä yli puoli vuotta. Pitkään hoitoa odottaneiden määrä on noussut yli tuhannella huhtikuun lopun tilanteeseen verrattuna.

Yli puoli vuotta hoitoa odottaneiden määrä nousi eniten Keski-Suomen sairaanhoitopiirissä, jossa oli 449 yli puoli vuotta hoitoa odottanutta elokuun 2015 lopussa kun heitä huhtikuun lopussa oli vain 21. Valtaosa odotti pääsyä silmätautien ja kirurgian erikoisalaille. Myös Pirkanmaalla yli puoli vuotta hoitoa odottaneiden määrät ovat nousseet erityisesti silmätautien erikoisalalla.

Nopeimmin hoitoon pääsi Kymenlaaksossa (mediaani 28 vrk) ja Satakunnassa (mediaani 30 vrk). Keskimäärin pisimpään hoitoa odotettiin Etelä-Karjalassa (mediaani 77 vrk) ja Vaasan sairaanhoitopiirissä (mediaani 70 vrk).

Hoidon tarpeen arviointia odottavien tulkinnessa suuria eroja

Hoidon tarpeen arvioinnin toteutumista tulkitaan eri tavalla sairaanhoitopiireissä. Hoidon tarpeen arviointi tehdään HUS:ssa pääosin lähetteen perusteella eikä erillistä hoidon tarpeen arvioinnin ajanvarauskäyntiä erikoislääkärin vastaanotolle tarvita. Elokuun lopussa 2015 HUS:ssa oli yhteensä vain 36 hoidon tarpeen arviointia odottavaa henkilöä. Pohjois-Savon sairaanhoitopiirissä oli eniten hoidon tarpeen arviointia odottavia henkilöitä, noin 5 000. Heistä 11 % oli odottanut yli kolme kuukautta.

Jos hoidon tarpeen arviointi edellyttää erikoislääkärin arviointia tai erityisiä tutkimuksia on nämä terveydenhuoltolain mukaan toteutettava kolmen kuukauden kuluessa lähetteen saapumisesta sairaalaan.

Perusterveydenhuollon erikoissairanhoidon yksiköissä yli puoli vuotta hoitoa odottaneiden määrä on laskenut

Perusterveydenhuollon erikoissairanhoidon yksiköissä odotti kiireetöntä hoitoa lähes 11 500 henkilöä elokuun lopussa 2015. Heistä lähes 300 (2,5 %) oli odottanut hoitoonpääsyä yli puoli vuotta. Pitkään hoitoa odottaneiden määrä on laskenut 72:lla huhtikuun lopun tilanteeseen verrattuna. Yli puoli vuotta hoitoa odottaneiden määrä laski eniten Jämsän perusterveydenhuollon erikoissairanhoidon yksikössä.

Pirjo Häkkinen
029 524 7152
etunimi.sukunimi@thl.fi

Satu Vuorio
029 524 7874
etunimi.sukunimi@thl.fi

ISSN 2342-9070

Taulukko 1. Hoitoa odottavien määrä ja odotusajat sairaanhoitopiireissä 31.8.2015

Sairaanhoitopiiri	Hoitoa odottaneet lkm	1-90 vrk lkm	91-180 vrk lkm	Yli 180 vrk lkm	Yli 180 vrk %	Jäsenkuntien yli 180 vrk odottaneet/ 10 000 as	Odotusajan mediaani, vrk	30.4.2015 yli 180 vrk odottaneet, lkm	Hoitoa yli 180 vrk odottaneiden muutos 04/15-08/15, lkm
Etelä-Karjalan shp	1 585	1 015	540	30	1,9	1,6	77	2	28
Vaasan shp	1 510	985	505	20	1,3	1,1	70	3	17
Länsi-Pohjan shp	1 014	658	318	38	3,7	5,8	69	6	32
Etelä-Savon shp	1 179	833	342	4	0,3	0,4	63	0	4
Päijät-Hämeen shp	2 725	2 078	606	41	1,5	1,9	62	22	19
Keski-Pohjanmaan shp	3 848	2 750	1 067	31	0,8	2,7	61	24	7
Pohjois-Karjalan shp	2 145	1 459	671	15	0,7	0,8	60	15	0
Pohjois-Savon shp	3 861	2 631	1 110	120	3,1	4,6	60	73	47
Keski-Suomen shp	6 943	4 911	1 583	449	6,5	17,1	54	21	428
Pohjois-Pohjanmaan shp	6 599	4 880	1 683	36	0,5	0,8	54	0	36
Pirkanmaan shp	8 708	6 058	2 293	357	4,1	6,7	53	90	267
Etelä-Pohjanmaan shp	5 520	4 026	1 458	36	0,7	1,7	48	15	21
Helsingin ja Uudenmaan shp	39 774	31 741	7 690	343	0,9	2,0	48	221	122
Kainuun shp	2 385	1 799	572	14	0,6	1,8	43	36	-22
Itä-Savon shp	1 479	1 202	275	2	0,1	0,5	41	1	1
Kanta-Hämeen shp	4 766	3 686	1 044	36	0,8	1,9	41	30	6
Lapin shp	891	769	118	4	0,4	0,3	41	9	-5
Varsinais-Suomen shp	10 594	8 805	1 618	171	1,6	3,1	39	127	44
Satakunnan shp	4 437	3 501	894	42	0,9	1,9	30	88	-46
Kymenlaakson shp	3 645	3 218	383	44	1,2	2,3	28	16	28
Yhteensä	113 608	87 005	24 770	1 833	1,6	3,2	-	799	1 034

Taulukko 2. Hoidon tarpeen arviointia odottavien määrä ja odotusajat sairaanhoitopiireissä 31.8.2015

Sairaanhoitopiiri	Yhteensä lkm	1-90 vrk lkm	91-180 vrk lkm	Yli 180 vrk lkm	Yli 90 vrk lkm	Yli 90 vrk, %	Odotusajan mediaani, vrk
Pohjois-Savon shp	5 006	4 481	507	18	525	10,5	33
Pohjois-Pohjanmaan shp	4 220	3 995	220	5	225	5,3	35
Pirkanmaan shp	4 186	3 688	447	51	498	11,9	34
Pohjois-Karjalan shp	3 379	3 198	180	1	181	5,4	27
Lapin shp	2 855	2 594	245	16	261	9,1	40
Keski-Pohjanmaan shp	2 572	2 536	30	6	36	1,4	54
Varsinais-Suomen shp	2 463	2 311	141	11	152	6,2	35
Vaasan shp	2 267	1 974	234	59	293	12,9	35
Etelä-Pohjanmaan shp	1 614	1 431	182	1	183	11,3	39
Etelä-Savon shp	1 594	1 473	110	11	121	7,6	29
Satakunnan shp	1 209	1 181	26	2	28	2,3	37
Länsi-Pohjan shp	1 069	1 001	59	9	68	6,4	35
Keski-Suomen shp	1 040	869	141	30	171	16,4	46
Kainuun shp	908	760	146	2	148	16,3	50
Itä-Savon shp	310	265	34	11	45	14,5	39
Kanta-Hämeen shp	271	232	33	6	39	14,4	35
Kymenlaakson shp	196	184	7	5	12	6,1	19
Etelä-Karjalan shp	89	86	3	0	3	3,4	70
Päijät-Hämeen shp	71	49	6	16	22	31,0	41
Helsingin ja Uudenmaan shp	36	24	1	11	12	33,3	61
Yhteensä	35 355	32 332	2 752	271	3 023	8,6	-

Taulukko 3. Hoitoa odottavien määrä ja odotusajat perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidon yksiköissä 31.8.2015

Terveyskeskusyksikkö	Yhteensä lkm	1-90 vrk lkm	91-180 vrk lkm	Yli 180 vrk lkm	Yli 180 vrk %	Odotusajan mediaani vrk	31.4.2015 yli 180 vrk odottaneet lkm	Hoitoa odottaneiden muutos 04/15–08/15, lkm
Forsan seudun tk	979	775	204	0	0,0	47	0	0
Haminan tk	3	3	0	0	0,0	-	0	0
Heinolan tk	8	8	0	0	0,0	13	0	0
Helsingin tk	411	303	100	8	1,9	74	4	4
Hyvinkään tk	149	149	0	0	0,0	-	0	0
Imatran tk	0	0	0	0	-	-	0	0
Jämsän tk	453	441	10	2	0,4	-	118	-116
Kotkan tk	10	10	0	0	0,0	-	0	0
Kouvolan tk	422	250	167	5	1,2	-	2	3
Kuopion tk	352	328	7	17	4,8	-	12	5
Kuusamon tk	-	-	-	-	-	-	0	-
Lahden kaupunginsairaala	335	258	69	8	2,4	-	3	5
Nokian tk	227	117	27	83	36,6	-	125	-42
Oulun tk	348	230	118	0	0,0	-	0	0
Pieksämäen tk	922	525	397	0	0,0	81	0	0
Pietarsaaren SOTE	-	-	-	-	-	-	3	-
Porin SOTE	31	29	2	0	0,0	-	0	0
Raahen seudun tk	1 905	1 385	510	10	0,5	-	18	-8
Salon tk	170	170	0	0	0,0	-	0	0
Sisä-Savon thky	4	4	0	0	0,0	7	0	0
Tampereen tk	310	231	79	0	0,0	-	2	-2
Turun tk	2 575	1 552	930	93	3,6	74	53	40
Varkauden tk	545	465	77	3	0,6	-	0	3
Ylä-Savon SOTE	1 312	994	259	59	4,5	-	20	39
Yhteensä	11 471	8 227	2 956	288	2,5	-	360	-72

Keskeiset käsitteet

Kiireetön hoito

tarkoittaa lääketieteellisesti, hammaslääketieteellisesti tai terveystieteellisesti tarpeelliseksi todettua hoitoa ja neuvontaa, joka on järjestettävä ja aloitettava hoidon edellyttämä kiireellisyys huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa. Erikoissairaanhoidossa hoito tulee kuitenkin antaa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hoidon tarve on todettu ja lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa viimeistään kolmen kuukauden kuluessa. Terveystieteellisen huoltolaki 51§-53§.

Hoitoa odottavat

lääkäri tai muu terveydenhuollon ammattihenkilö on hoidon tarpeen arvioinnin perusteella päättänyt ottaa potilaan hoitoon ja potilas on asetettu sairaalasta johtuvista syistä (resurssit) hoitojonoon tai hänelle on varattu aika polikliiniseen hoitoon.

Pitkään hoitoa odottaneet

tarkoittaa tässä tilastokatsauksessa yli puoli vuotta hoitoa odottaneita.

Hoitojonoon asettamispäivä

on se päivä, jolloin potilas asetetaan jonoon odottamaan vuodeosasto-, päiväkirurgista tai polikliinista hoitoa.

Hoidon odotusaika

on hoitoonon asettamispäivän tai käynnin varauspäivän ja hoitoon odottamisen välinen aika.

Odotusajan mediaani

on suuruusjärjestyksessä asetettujen havaintojen keskimäinen arvo.

Hoidon tarpeen arviointia odottavat

potilas odottaa hoidon tarpeen arviointia. Hoidon tarpeen arvioinnissa selvitetään yhteydenoton syy, sairauden oireet ja niiden vaikeusaste sekä kiireellisyys yhteydenottajan kertomien esitietojen tai lähetteen perusteella. Jos hoidon tarpeen arviointi edellyttää erityisiä kuvantamis- tai laboratoriotutkimuksia tai lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön arviointia, asetetaan potilas hoitoonon odottamaan hoidon tarpeen arviointia.

Terveydenhuoltolain mukaan (52 §)

arviointi ja siihen liittyvät tarvittavat tutkimukset on toteutettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lähete on saapunut sairaanhoitopiirin sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoidon toteuttavaan toimintayksikköön. Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa arviointi ja tarvittavat tutkimukset on toteutettava kuuden viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut sairaanhoitopiirin sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoidon toteuttavaan toimintayksikköön (Terveydenhuoltolaki 53 §).

Hoidon tarpeen arvioinnin odotusaika

tarkoittaa lähetteen saapumispäivän ja hoidon tarpeen arvioinnin ajanvarauskäynnille odottamisen välistä aikaa.

Lähete

on määrämuotoinen asiakirja, jolla sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottaja esittää asiakasta koskevan palvelupyynnön toiselle palveluntuottajalle.

Lähetteen saapumispäivä

on se päivä, jolloin lähete on tullut ensimmäistä kertaa tietyn terveysongelman arviointia varten kyseisen laitoksen tai erikoissairaanhoidon yksikköön.

Laatuseloste

Hoitoonpääsy erikoissairaanhoidossa

Tilastojen relevanssi

Erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn raportointi sisältää tiedot sairaanhoitopiirien ja perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidon tarjoavien yksiköiden hoitoonpääsyn toteutumisesta. Tietojen raportoinnin perusta on terveydenhuoltolain (1326/2010) 51–53§. Hoitoonpääsyn toteutumista valvovina viranomaisina toimivat Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ja aluehallintovirastot (AVI). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tuottaa valvontaa varten tarvittavat tiedot Valviralle ja aluehallintovirastoille.

Tiedonkeruu toteutetaan kolme kertaa vuodessa (30.4, 31.8. ja 31.12. ajankohdista).

Tiedot kerätään sairaanhoitopiireistä ja perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidon yksiköistä. Hoitoonpääsy-tiedot raportoidaan sähköisinä perusraportteina tiivistetyssä muodossa sekä laajemmin kolmessa eri kuutiossa: peruskuutio, jonoryhmäkuutio ja lasten ja nuorten mielenterveyspalvelukuutio.

Tiedot esitetään absoluuttisina lukuina, prosentteina, keskimääräisinä odotusaikoina (mediaani) ja väestöön suhteutettuna.

Tiedot on tarkoitettu ensisijaisesti hoitoonpääsyä valvoville viranomaisille, terveyspalveluiden tuottajille ja päätöksentekijöille sekä tiedotusvälineille.

Menetelmäkuvaus

Hoitoonpääsy-tiedot kerätään 20 sairaanhoitopiiristä (Ahvenanmaa ei ole mukana) ja 24 perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidon yksiköstä. Tiedonkeruussa mukana olevat organisaatiot poimivat tiedot potilastietojärjestelmistään ja ilmoittavat ne summatasolla THL:lle.

Hoitoa ja hoidon tarpeen arviointia odottaneiden tiedot kerätään 30.4., 31.8. ja 31.12. hoitoa ja hoidon tarpeen arviointia odottavista. Jonoryhmäkohtaista tietoa kerätään myös toteutuneista hoidoista kumulatiivisesti vuoden alun ja poikkileikkauspäivän välisestä ajankohdasta. Kumulatiiviset tiedot kerätään myös lähetteen käsittelyajoista.

Kaikista sairaanhoitopiireistä ja perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidon tarjoavista yksiköistä kerätään samat tiedot käyttäen terveydenhuollon hoitoilmoitus (Hilmo) 2013 -pohjaista erikoisalajaottelua sekä hoitoa odottavien kohdalla myös jonoryhmäkohtaista jaottelua. Tiedot toimitetaan THL:lle joko Excel- tai CSV-muodossa. Tiedonkeruun pohjana olevat Excel-taulukot ovat standardoituja.

Tietojen kattavuudessa pyritään sataan prosenttiin. Tietojen toimittamisessa THL:ään noudatetaan erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn seurannan ohjeistusta 2013¹. Tietojen kattavuus varmistetaan myös yhteistyössä valvontaviranomaisten kanssa.

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Erikoissairaanhoidon hoitoonpääsy-tiedot poimitaan sairaanhoitopiirien ja perusterveydenhuollon potilastietojärjestelmistä. Tiedot ovat oikein, mikäli tiedonantajat ovat antaneet ne oikein. Hoitoonpääsy-tietojen oikeellisuutta ja laatua tarkastellaan erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn asiantuntijaryhmässä, jossa on edustajia sairaanhoitopiireistä ja perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidoyksiköistä sekä tietojärjestelmätoimittajien edustus. Lisäksi tietoja tarkastellaan erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn seurannan yhteistyöryhmässä, joka koostuu valvontaviranomaisten ja THL:n edustajista.

Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Erikoissairaanhoidon hoitoonpääsy-tiedot julkaistaan THL:n verkkosivuilla kolme kertaa vuodessa, helmikuussa, kesäkuussa ja lokakuussa.

¹ <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-780-6>

Erikoissairaanhoidon hoitoonpääsy tiedot julkaistaan THL:n verkkosivulla: www.thl.fi/tilastot/hoitoonpaasy/esh

Tilastojen vertailukelpoisuus

Erikoissairaanhoidon hoitoonpääsy tietoja on kerätty vuodesta 2005 lähtien, jolloin kiireettömään hoitoon pääsyn säännökset astuivat voimaan. Nykymuotoinen tiedonkeruu aloitettiin sairaanhoitopiireissä marraskuussa 2007, jolloin kysyttiin lokakuun lopun tilanteesta. Perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidotyköt ovat tulleet vähitellen mukaan vuodesta 2008 lähtien.

Tiedonkeruun perussisältö pysyi lähes muuttumattomana vuoden 2012 loppuun saakka. Ohjeisiin tehtiin tuona aikana lukuisia tarkennuksia, esimerkiksi läheteiden käsittelystä, ostopalvelujen sekä palvelusetelien käytön vaikutuksesta hoitojonoihin. Joulukuusta 2008 alkaen tiedonkeruuseen sisällytettiin mukaan myös kiireellistä hoitoa odottavat potilaat, mutta ei päivystyspotilaita. Tiedon laatu ennen vuoden 2013 tiedon sisällön muutosta parantui vuosien myötä, kun kirjaamiskäytäntöjä yhdenmukaistettiin sairaaloissa. Myös tietojen poiminta potilashallinnon tietojärjestelmistä parantui ja yhdenmukaistui.

Tiedonkeruun vastausprosentti on sata sairaanhoitopiirien kohdalla ja lähes sata perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidon tarjoavien yksiköiden kohdalla. Järjestelmämuutokset ja versiovaihdokset sekä tietosisällön muutokset ovat aiheuttaneet tiedon laadun väliaikaista heikkenemistä aika ajoin ja tiedon puuttumista jostakin ajankohdasta. Perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidon yksiköiden kohdalla tilanne vaihtelee, koska yksiköitä poistuu tiedonkeruusta ja uusia tulee tilalle. Koko maan tasolla tietojen vertailu on sen vuoksi ongelmallista eri ajankohtina. Perusterveydenhuollossa toteutettavan erikoissairaanhoidon määrittely ei ole täysin yksiselitteinen. Selkeitä valtakunnallisia kriteereitä määrittelyyn ei ole olemassa.

Tietosisällön muutokset 2013

Tietosisältö muuttui vuoden 2013 alusta vastamaan paremmin terveydenhuoltolain erikoissairaanhoidon kiireettömään hoitoon pääsyn muutoksia. Tietosisällön muutoksista johtuen aikasarjat eivät ole vertailukelpoisia lähetetietoja lukuun ottamatta aikaisempiin vuosiin.

Hoitoa odottaviin lisättiin polikliinista hoitoa odottavat. Aikaisemmin mukana oli erikoissairaanhoidon avohoitotoiminnoista päiväkirurgia, invasiiviset kardiologiset tutkimukset ja hoidot, kuulon kuntoutus kuulokojeella ja psykiatriset tutkimukset ja psykoterapia. Polikliinisten hoitojen mukaan ottaminen hoitoa odottaviin lisää odottajien kokonaismäärää. Sillä ei pitäisi kuitenkaan olla vaikutusta yli puoli vuotta hoitoa odottaneiden lukumäärään.

Jonottamisen syylokitusten määrittelyä tarkennettiin mm. tapauksissa, joissa potilas ei lääketieteellisistä tai muista perustelluista syistä ole voinut ottaa tarjottua hoitoa vastaan. Määrittelymuutoksilla voi olla vaikutusta kerättäviin tietoihin.

Hoidon tarpeen arviointia seurataan erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn seurannan ohjeistuksen 2013 mukaisesti. Aikaisemmin hoidon tarpeen arviointia seurattiin ensimmäiselle käynnille odottavista. Tämä seuranta loppui vuoden 2012 joulukuuhun. Hoidon tarpeen arvioinnin seuranta toteutui ensimmäisen kerran 30.4.2013 tiedonkeruun yhteydessä.

Hoidon tarpeen arviointia koskevat tiedot ovat osittain puutteelliset, koska kaikki tietojärjestelmät ja poimintaohjelmat eivät sisällä jonottamisen syykoodia: hoidon tarpeen arviointi. Kirjaamisessa on myös ongelmia, koska hoidon tarpeen arviointia odottavien kirjaaminen on uusi asia sairaaloissa. Käsitteenä se ei myöskään ole yksiselitteinen. Edellä mainituista syistä tiedot hoidon tarpeen arvioinnin osalta ovat vielä suuntaa antavia.

Uutena ulottuvuutena (dimensiona) otettiin 2013 käyttöön yleisimmät hoitojonoryhmät. Aikasarja käynnistyi 30.4.2013 tilanteesta. Hoitoa odottavien tiedot kerätään sekä hoitoa odottavista että kumulatiivisesti toteutuneista hoidoista jonoryhmittäin. Kaikki palvelujen tuottajat eivät ole vielä pystyneet tuottamaan näitä tietoja.

Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen kohdalla kerätään tiedot alle 23-vuotiailta. Hoitoa odottavien sekä hoidon tarpeen arviointia odottavien odotusaikatiedoissa käytetään terveydenhuoltolain edellyttämiä aikarajoja.

Kumulatiivisten hoitopääsyn toteutumatietojen keruu lopetettiin vuoden 2012 lopussa lähete- ja jonoryhmätietoja lukuun ottamatta.

Aineistosta julkaistaan myös erikoissairaanhoidon hoitopääsyn kehitystä koskeva tilastoraportti. Siihen liittyvä laatuseloste poikkeaa tästä laatuselosteesta, koska tilastoraportin aineisto perustuu aikaisemman tietosisällön mukaiseen aineistoon.

31.8.2015 tilannetta koskevat erityiskysymykset

Etelä-Savon sairaanhoitopiiri ei pysty edelleenkään toimittamaan hoidon tarpeen arviointia odottavien tietoja, koska käytössä oleva tietojärjestelmä ei mahdollista hoidon tarpeen arviointia odottavien tiedon keräämistä. Sairaanhoitopiirin hoidon tarpeen arviointitiedot koskevat edelleen aikaisemman tiedonkeruun mukaisesti ensimmäiselle käynnille odottavia. Myös hoitoa odottavien tiedot ovat aikaisemman määrittelyn mukaisia.

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri on tuottanut ensimmäisen kerran uusien määrittelyjen mukaisesti tiedot.

Hoitoa odottavien kokonaismäärissä (jonottamisen syy sairaalan resurssit) ei ole tapahtunut kaikkien sairaanhoitopiirien kohdalla lisäystä, vaikka poliklinikalle hoitoa odottavat on otettu mukaan seurantaan. Näyttää siltä, että tietojärjestelmät eivät vielä tue kaikilta osin tätä tietosisällön määrittelyn muutosta.

HUS:n tulkinta hoidon tarpeen arvioinnista on, että HUS:ssa hoidon tarpeen arviointi tehdään pääosin lähteen perusteella eikä hoidon tarpeen arviointiin liittyviä käyntejä juuri tarvita. Heidän ilmoituksensa mukaan hoidon tarpeen arviointia odottavia on yhteensä 36. Samantyyppistä tulkintaa näyttäisi olevan myös joissakin muissa sairaanhoitopiireissä, koska hoidon tarpeen arviointia odottavien kokonaislukumäärät vaikuttavat melko pieniltä.

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin tiedoista puuttuvat hoitoa odottavat jonoryhmittäin. Sen sijaan toteutuneista jonoryhmistä on tiedot.

Perusterveydenhuollon yksiköt

Nokian erikoislääkärijohtoinen vuodeosasto on siirretty 1.1.2015 terveyskeskussairaalan osastoksi. Anestesiaa edellyttävä leikkaustoiminta päättyi 31.12.2014. Erikoislääkäripoliklinikan toiminta jatkuu edelleen.

Haminan perusterveydenhuollon sisätautien toiminta on loppunut vuoden 2015 alusta. Haminassa jatkaa edelleen aikuisten psykiatrian poliklinikkatoiminta.

Imatran erikoissairaanhoidon yksiköstä on ilmoitettu, että kukaan ei odota hoitoa eikä hoidon tarpeen arviointia.

Sisä-Savon perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidoyksikkö ilmoitti hoidon tarpeen arviointia odottavien kohdalla aikaisemman tiedonkeruun mukaisesti ensimmäiselle käynnille odottavien tietoja.

Imatran, Oulun, Salon ja Varkauden perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidoyksiköt eivät ilmoittaneet lainkaan hoidon tarpeen arviointia koskevia tietoja.

Pieksämäen perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidoyksikkö siirtyi 1.4.2014 Alue-Pegasokseen. Potilastietojärjestelmä ei pysty seuraamaan hoidon tarpeen arviointia.

Varkauden sosiaali- ja terveyskeskuksessa on aloittanut silmäpoliklinikka 7.4.2015.

Kuusamon terveyskeskus ja Pietarsaaren sote eivät lähettäneet tietojaan.

Sairaala Lapponiassa (Kemijärvi) on lopetettu erikoissairaanhoidon toiminta vuonna 2015.

Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Hoitoonpääsytietojen raportointi sisältää tietoja vaihdellen kaikista kyselyyn vastanneista organisaatioista.